

Кафедра української мови

**ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ
МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 1

Рівне-Острого-Оломоуць – 2011

УДК
ББК
Р

Лінгвістичні студії молодих дослідників : Збірник наукових праць. – Рівне-Остроголомоуць : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2011. – 176 с.

УДК 821.161.2-1.09

Ірина Іжелюк, Ганна Килюшик, Ілона Козак*(Науковий керівник – О.І. Степанова, кандидат філологічних наук, доцент)*

АВТОРСЬКІ НАЗВИ ЕЛЕМЕНТІВ ЛАНДШАФТУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ

Стаття присвячена аналізу авторських лексичних новотворів у творчості А. Малишка, В. Стуса, І. Калинця, І. Світличного, Ліни Костенко, М. Вінграновського. Виокремлено й описано понад 60 новотворів на позначення елементів ландшафту.

Ключові слова: авторський лексичний новотвір, назви елементів ландшафту, українська поезія ХХ ст.

Статья посвящена анализу авторских лексических новообразований в творчестве А. Малышко, В. Стуса, И. Калинца, И. Свитлычного, Лины Костенко, М. Винграновского. Выделены и описаны более 60 авторских наименований элементов ландшафта.

Ключевые слова: авторское лексическое новообразование, названия элементов ландшафта, украинская поэзия ХХ века.

Article is devoted to the analysis of individual lexical growths in the works of A. Malishko, V. Stus, I. Kalynets, I. Svitlychny, Lina Kostenko, M. Vingranovsky. Grouped and described 60 tumors that denote the elements of the landscape.

Keywords: lexical innovation, author' names of elements of landscape, Ukrainian poetry of the XXth century.

З кінця ХХ століття і до сьогодні індивідуально-авторська словотворчість була об'єктом дослідження багатьох мовознавців (В.Русанівського, Г.Колесника, Н.Сологуб, О.Стишова, Н.Сологуб, Г.Вокальчук, Ж.Колоїз, В.Герман, Н.Гаврилук, Н.Адах та ін.). Не зважаючи на те що, чимала кількість спеціальних наукових розвідок присвячена проблемам індивідуально-авторської лексичної номінації, усебічне дослідження новотворів як мовних явищ досі не втрачає актуальності.

Аналіз інноваційних процесів, що відбуваються в мові, є одним із актуальних і перспективних завдань сучасного мовознавства. Збирання і вивчення нових слів, їхня систематизація і лексикографічний опис мають велике значення у суспільно-історичному, культурно-пізнавальному та лінгвістичному аспектах.

Дослідження великого масиву оказіональних утворень, що функціонують в українській поезії, дозволяє виявити основні тенденції розвитку специфічних мовно-виражальних засобів української поезії, визначити продуктивність / непродуктивність певних словотвірних типів, виявити не описані до цього часу форманти, моделі і способи творення слів. Авторські неологізми своєрідним чином відображають національно-мовну картину світу, відтворюють дух часу, культуру суспільства, допомагають глибше осягнути естетичну силу і неповторність українського поетичного слова.

Мета статті полягає в статистичному аналізі авторських лексичних новотворів на позначення елементів ландшафту. Матеріалом дослідження слугували понад 70 одиниць із поетичних лексиконів В. Стуса, І. Калинця, І. Світличного, Ліни Костенко, М.Вінграновського та А.Малишка.

Отже, найбільше новотворів виявлено у В. Стуса: 63 іменники, а також номінації інших частин мови, в семантичній структурі яких наявна сема 'ландшафт': 6 прикметників, 2 прислівника.

Іменникові новотвори утворені переважно слово- і основоскладанням. Інновації розподілено зокрема за такими лексико-семантичними групами:

1) **назви гір:** *стогора* (В.Стус), *камінь-гори* (І.Світличний), *явір-гора* (А.Малишко), *гора-мозоль* (М.Вінграновський), *вишгора*, *пагорб-погора*, *гологори* (І.Калинець);

2) **назви рік:** *синь-ріка*, *ридай-ріка* (В.Стус), *річка-млинівочка* (І.Калинець), *вир-ріка* (І.Світличний);

3) **назви морів:** *двоморе*, *море-крутій*, *золотоморе* (І.Калинець); *море-немовлятко* (В.Стус); *морезвід* (М.Вінграновський);

4) **назви степу:** *степ-пустеля* (І.Світличний); *поле-трипілля*, *степ-сукровиця*, *степ-безконечник*, *степ-полин*, *степ-розпутьтя* (І.Калинець);

5) *назви саду*: *сиз-сад*; *диво-сад*, *зелен-сад* (В.Стус);

6) *назви доріг*: *дорога-гадюка*, *дорога-дзвенидорога*, *дорога-розлука*, *чорношлях*; *путь-доріженька* (І.Світличний); *вседорога* (В.Стус); *дорога-безконечниця* (Л.Костенко); *дорога-слід* (М.Вінграновський) та ін.

Наявність у поетичному словнику ХХ століття авторської неологічної лексики свідчить про невтомні пошуки поетами оригінальних засобів вираження думок. Як зауважили дослідники [3; 4; 7], український поетичний лексикон аналізованого хронологічного відрізка збагатився чи не найбільшою кількістю АЛН, порівняно з іншими періодами минулого століття.

Отже, у словотворчості поетів-шістдесятників спостерігаються деякі загальні тенденції, більшою чи меншою мірою притаманні всім авторам, незалежно від їх естетичних смаків та творчої манери письма. Серед таких тенденцій – утворення інновацій на основі традиційних слів-символів (*дорога*, *степ*, *ріка*, *море* тощо). Конструювання нових номінативних одиниць зазвичай здійснювалося за продуктивними словотвірними типами. Нерідко продуктування новотворів певного тематичного спрямування зумовлювалося конкретними позалінгвальними чинниками, актуальними для соціуму в той чи інший період його існування [6, с. 134].

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов.ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. 1440 с.
2. Вокальчук Г.М. Короткий словник авторських неологізмів в українській поезії ХХ століття / Г.М. Вокальчук // Авторський неологізм в українській поезії ХХ століття (лексикографічний аспект); за ред. А.П. Грищенка: [монографія] / Г.М.Вокальчук. – Рівне: Перспектива, 2004.
3. Вокальчук Г.М. Словотворчість українських поетів ХХ століття:[монографія] / Г.М. Вокальчук; відп. ред. С.Я. Єрмоленко. – Острог :Нау “Острозька академія”, 2008. – 536 с.
4. Герман В.В. Індивідуально-авторські неологізми (оказіоналізми) в сучасній поезії (60-90-і роки) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / В.В. Герман. – К., 1999. – 22 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Грам’як, Ю.І. Ковалів [та ін.]. – К.: Академія, 1997. – 752 с.
6. Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай: [збірник наукових праць; відп. ред. Г.М. Вокальчук]. -Острог: Вид-во Нау “Острозька академія”, 2010. – 492 с. (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія”; вип.4).
7. Сюта Г.М. Мовні інновації в українській поезії шістдесятників та членів Нью-Йоркської групи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.філол. наук: спец. 10.02.02 “Українська мова” / Г.М. Сюта. – К., 1995. – 20 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

ДИНАМІКА ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Васильчик Ольга

СТРУКТУРА Й СИНТАКСИЧНІ ФУНКЦІЇ ПОРІВНЯНЬ –
ПРЕДИКАТИВНИХ КОМПОНЕНТІВ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ УЛАСА САМЧУКА) 4

Жолобчук Анна

ЛОГІКО-ГРАМАТИЧНІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ ПРИЧИНИ
У СКЛАДНОСУРЯДНОМУ РЕЧЕННІ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ О.КОБИЛЯНСЬКОЇ) 7

Жолобчук Анна, Остапюк Наталія

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ
НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ У СЛОВНИКУ ПОЕТІВ ХХ СТОЛІТТЯ 12

Ковтонюк Людмила

СЕМАНТИКА ДВОВАЛЕНТНИХ ДІЄСЛІВ РУХУ
В ДРАМІ «СОЛОДКА ДАРУСЯ» МАРІЇ МАТІОС 16

Козачук Ольга

ЛЕКСИЧНО НЕ ВИРАЖЕНІ СУБ'ЄКТНІ СИНТАКСЕМИ 19

Ланова Тетяна

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛІЗОВАНИХ
ГРАМАТИЧНИХ ФОРМ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ) 21

Новосад Ірина

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛІПТИЧНИХ РЕЧЕНЬ
У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ 28

РОЗДІЛ II.

ЛЕКСИКА І ОНОМАСТИКА В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Андишула Юлія

МЕТАФОРА-ІМЕННИК У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО 32

Вернюк Назар

ЕПІТЕТИ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 34

Легкобит Дарина

СТРУКТУРА ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ АНТРОПОНІМІВ
У ТВОРАХ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО 36

Макарець Юлія

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРИФРАЗОВОЇ НОМІНАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ ПОЧАТКУ ХХІ СТ. 38

- Моисеева Анастасия**
 ПРЕЦЕДЕНТНЫЕ ФЕНОМЕНЫ
 В ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ СМИ 41
- Онищук Олена**
 ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ТОПОНІМІЧНІ ПАРАЛЕЛІ 44
- Соколова Тамара**
 ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ
 ФРАНЦУЗСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ 47
- Стецюк Олена**
 СИНОНІМІЧНИЙ РЯД ТА ЙОГО СТРУКТУРА
 В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА 50
- Струганець Юрій**
 ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ ЛЕКСИКИ "НАЗВИ ГРАВЦІВ
 ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД" В УКРАЇНСЬКОМУ СПОРТИВНОМУ ДИСКУРСІ 53
- Усач Наталія**
 ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНТЕКСТУАЛЬНИХ СИНОНІМІВ
 У ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ 55

РОЗДІЛ III.

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКА НЕОЛОГІЯ ТА НЕОГРАФІЯ

- Басараба Іванна**
 СЛОВЕСНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ЛІНИ КОСТЕНКО 58
- Вдович Тетяна**
 ФОЛЬКЛОРНА ОСНОВА ОКАЗІОНАЛЬНИХ ФЛОРОЛЕКСЕМ
 У ПОЕЗІЇ ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ 60
- Галабурда Ірина, Одарієва Ірина**
 АВТОРСЬКІ ЛЕКСИЧНІ НОВОТВОРИ
 НА ПОЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ РОСЛИННОГО СВІТУ 64
- Денищук Ірина**
 СЕМАНТИКА АВТОРСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ НОВОТВОРІВ
 У ПОЕЗІЇ ПАВЛА САВЧЕНКА 67
- Ірина Іжелюк, Ганна Килюшик, Ілона Козак**
 АВТОРСЬКІ НАЗВИ ЕЛЕМЕНТІВ ЛАНДШАФТУ
 В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ 71
- Кирилюк Ольга**
 ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОЇ НОМІНАЦІЇ
 В ПОЕЗІЇ ПАВЛА ТИЧІНИ 73
- Коритнюк Надія**
 СКЛАДНІ ПРИКМЕТНИКОВІ НОВОТВОРИ В ПОЕЗІЇ АНДРІЯ МАЛИШКА 77
- Кравченко Катерина**
 СЕМАНТИКА АВТОРСЬКИХ НАЗВ ЕМОЦІЙ
 В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 79
- Кривко Любов**
 ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ
 АРКАДІЯ КАЗКИ ТА ПАВЛА ТИЧІНИ (КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ) 82

- Криворучко Антоніна, Хороша Наталія**
ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ КОСМОНІМИ
В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 86
- Максимчук Віталій**
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ
ІЗ ЗАПОЗИЧЕНИМИ АФІКСОЇДАМИ 88
- Поліщук Оксана**
ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ ПРИКМЕТНИКИ З НУМЕРАТИВНИМ
КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 92
- Рожко Іванна, Рожко Оксана**
АВТОРСЬКІ НОМІНАЦІЇ ОСІБ У ТВОРЧОСТІ ПОЕТІВ-ДИСИДЕНТІВ 94
- Тимочко Ольга**
СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВОТВОРЧОСТІ
ПОЕТІВ-ДИСИДЕНТІВ 60 – 70-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ 97
- Шнайдрок Людмила**
СЛОВНИК АВТОРСЬКИХ НОМІНАЦІЙ ПТАХІВ
В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 102

РОЗДІЛ IV.

ЛІНГВОДИДАКТИКА І ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ МОВИ

- Віхтюк Марина**
ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ТЕЛЕКАНАЛУ СТБ 106
- Ігнатюк Наталія**
ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА
ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА
(НА МАТЕРІАЛІ КОНФЕСІЙНОГО СТИЛЮ) 109
- Корнелюк Юлія**
СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 112
- Тишко Наталія**
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА (НА МАТЕРІАЛІ ПРЕСИ) 115

РОЗДІЛ V.

КОМПАРАТИВІСТИКА

- Архангельська Тетяна**
СИМЕТРИЧНЕ Й АСИМЕТРИЧНЕ
В НОМІНАТИВНІЙ ПІДСИСТЕМІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ 119
- Гаврилюк Катерина**
ПРОБЛЕМИ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНИХ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ 122
- Călăraș Angela**
COLOUR IDIOMS AND THEIR SEMANTIC PECULIARITIES
IN ENGLISH AND ROMANIAN 125

Тихонова ОксанаОЗНАКИ ТА ЕТАПИ АДАПТАЦІЇ АБРЕВІАТУР-АНГЛІЗМІВ
У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКІЙ І КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ЗМІ 128**РОЗДІЛ VI.****ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА****Виходилова Зденька**ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ СЕМИНАР
НА КАФЕДРЕ СЛАВИСТИКИ ОЛОМОУЦЬКОГО УНИВЕРСИТЕТА 134**Гладикова Мартина**РАССКАЗ Р. ГЕРАСИМОВОЙ «РЕКА ЖИЗНИ»
ДЛЯ ЧЕШСКОГО ЧИТАТЕЛЯ 135**Зилварова Никола**

АШОТ БЕГЛАРЯН – «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ» 138

Котаскова МартинаПЕРЕВОД НА ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК ФРАГМЕНТА РАССКАЗА ДИНЫ РУБИНОЙ
«ДВОЙНАЯ ФАМИЛИЯ» 140**Лизлова Елишка**РАССКАЗ М. АЛФЕРОВОЙ «ПОГЛОЩЕНИЕ»
ДЛЯ ЧЕШСКОГО ЧИТАТЕЛЯ 144**Мерзова Радана**LIDOVÁ PÍSEŇ JAKO PROSTŘEDEK PRVNÍHO KONTAKTU MEZI SLOVANSKÝMI
SVĚTY (ČESKO-UKRAJINSKÉ VZTAHY) 149**Мразкова Гана**ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ НА НОВИЙ СЛОВНИКОВИЙ СКЛАД
В УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ЧАСОПИСАХ 154**Тардонова Михаела**ПЕРЕВОД НА ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК РАССКАЗА Е. АНТОНОВА
«МИЛАЯ, Я ГОТОВ....» 157**Хокрова Ярмила**

РАССКАЗ ЗАХАРА ПРИЛЕПИНА «СЕРЖАНТ» 160

Олійник АнастасіяПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ УСНОГО СИНХРОННОГО
ТА ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДІВ .....163**РОЗДІЛ VII.****ФОЛЬКЛОР У ПАРАДИГМІ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ НАУКИ****Терновий Ярослав**СИМВОЛІЗМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ
(НА МАТЕРІАЛІ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЮ) 167

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 170